

רזאת תורת השבת

מדור מיוחד ליום עשרה בטבת בעמוד 3

בס"ד | שנה שנייה | פרשת מקץ תשפ"ד | עלון מס' 61

שהוא אוכל על השובע, ואינו דואג להשאיר לחם לסעודת ערב יום הכיפורים שהיא מצות עשה. לשאלתה של הרבנית על כך, ענה הרב כי לא צריך לדאוג, כי הוא סומך ובוטח שהקב"ה יזמין לו לחם שאין בו חשש חדש לסעודת המצוה של ערב יו"כ"פ, אבל מכיון שדעתה של הרבנית לא נחה השאיר הרב שני כזיתים של לחם לאחר הסעודה.

והנה בערב יו"כ"פ נכנס אחד האופים של העיר להרב מבריסק וכמה ככרות לחם בידו, ואף בישר לרב, היות ויודע אני שהרב אינו אוכל לחם שיש בו חשש חדש, הנה אני אגדתי מזון וקמח לקראת המלחמה והקמח הזה אין בו חשש חדש. הפנה הרב זצ"ל מבטו לעבר הרבנית כרוצה לרמוז לה כשיש בטחון בה' אין מה לדאוג... לאחר כמחצית השעה, נכנס האופה וסיפר לרב כי הכין גם דגים לצורך סעודת ערב יו"כ"פ, אבל בשעה שיצא מביתו, ומגש הדגים בידו, נפלה לפתע פצצה במקום סמוך לו, ומחמת הדף הפצצה נשמט מידו המגש עם הדגים ונפלו לריצפה ואינם ראויים עוד לאכילה. אמר על זה הרב לרבנית, אילו נמנעתי אתמול להשאיר אותם שני כזיתים של לחם לצורך היום, הייתי זוכה גם לדגים הללו לסעודה, אבל

בעשותי השתדלות זו - נעשה פגם במידת הבטחון, ולכן לא היתה לנו הזכות ונפלו הדגים לעפר ונפסלו לאכילה!... (אוצרות התורה)

***

טעות בכחובת

משל נמרץ בענין זה המפורסם בספרי המוסר על עניין ההשתדלות: עני אחד שזה ימים לא בא אוכל מזין לפיו, והעניות מראה אותותיה על פניו המסכנות מבלי יכולת להסתירה. מהלך לו אותו עני ברחובות העיר שמא ימצא מזונו ומלבושו מאנשים רחמנים, והנה יהודי טוב מזדמן לפניו, שואלו העני: אולי מכיר אתה מקום גמ"ח המחלקים מזון ומלבוש לעניים בחינם? עונה לו היהודי: בודאי, האיך לא שמעת, ברחוב יפו ישנם אנשים גומלי חסדים המחלקים חנם אוכל ומזון! ובפרט לנצרך כמוך שגראה שזה כבר כמה

ימים שלא אכלת כראוי, לך למקום זה ותשביע רעבונך. שמח העני, והלך לכיוון אותה כתובת. משום מה טעה, ובמקום להיכנס לרחוב יפו בית מס' 18, נכנס לבית מספר 16 באותו רחוב. בית גדול, נאה ומרווח, מקיש הוא בדלת, והנה לקראתו בעל הבית, פותח הוא בשאלה לרצונו, ומשיב לו העני, האם כאן הוא בית הגמילות חסדים למאכל ומלבוש? תיכף קלט בעל הבית שעני זה טעה, שבמקום להכנס לבנין 18 הסמוך הגיע לביתו במספר 16 והחליט לנצלו, השיב לו: "בודאי, כאן מחלקים הכל, אולם אנך הטעתה אותך במעט, החלוקה אינה בחינם לגמרי, צריכים קצת לעבוד".

חשב העני שמסתמא טעה וכי מי נותן אוכל ומלבושים חנם, ובכן, אמר לבעל הבית: "מסכים אני לקבל עבודה כלשהי על מנת שלערב אקבל מזון ומלבוש" הבטיח לו בעל הבית שאכן כדבריו כן יהיה.

העני הרעב והמיוגע עבד יום שלם בביתו של בעל הבית, ניקה לו את גינתו, את ביתו, וכמו כן ביצע שליחויות מסוימות. לערב, והוא כבר כמעט נופח את נשמתו, מבקש הוא על נפשו את מזונו

פרשת מקץ

ויהי מקץ שנתיים ימים (בא"א)

רבנו בחיי פותח את ביאורו לפרשת מקץ בענייני אמונה וביטחון, והשלימות המיתית במידת הביטחון. מומלץ מאוד לפתוח וליקרוא בפנים!!

הוא מאריך ב 8 דרגות ביטחון וכהמשך לדבריו כותב כך: **"הנה יוסף הצדיק הבוטח בהקב"ה לפי שבקש משר המשקים שיהיה לו סבה שיצא מבית האסורים, לכך לא הגיע למדרגה זו של בטחון ונענש בזה שנשאר שתי שנים יותר בעונש שתי מלות שאמר לו והזכרתי והוצאתני. וזהו שכתוב.**

"ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאור, מקץ שנתיים ימים. לטוף שנתיים שפתר יוסף חלום שר המשקים והאופים היה החלום הזה של פרעה. ודרשו רז"ל כי עכובו בבית האסורים שתי שנים אחרי זאת היה בעונש והזכרתי ונענש שתי שנים אחרי זאת. וכבר בארתי והוצאתני. וכבר בארתי למעלה כי יוסף הצדיק שם ה' מבטחו בלבד ולא פנה אל שר המשקים רק שיהיה לו סבה מאת ה' יתברך. ואחר שהזכיר שנתיים למה הוצרך ימים והרי כתוב (בראשית מה) כי זה שנתיים הרעב, ולא הזכיר שנתיים ימים, אלא למדך כאן שהיו שתי שנים מלאים מיום ליום לכך הוסיף ימים.

"ובמדרש מקץ שנתיים ימים זהו שאמר הכתוב (איוב כח) קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אבן אופל וצלמות, כל דבר ודבר שיצא מפי הקב"ה בקצבה הוא יוצא אפילו הגשמים בקצבה הם יורדין, שהוא קוצב לבריות

בראש השנה וכשישראל זוכים יורדין על הצמחים ועל האילנות וכשהם חוטאים הם יורדים על המדברות ועל הימים, זהו שאמר הכתוב קץ שם לחושך, קץ נתן ליציאת מצרים שנאמר (שמות יב) ויהי מקץ שלשה שנה וארבע מאות שנה וגו', קץ נתן ליוסף לצאת מבית האסורים שנאמר ויהי מקץ שנתיים ימים".

עד כאן הציטוט מדבריו הקדושים. להלן נביא מספר מעשיות בנושא זה.

השתדלות יתר מזיקה

בספר "שאל אביך ויגדך" (ח"א ס"ג) מסופר: בפרוץ מלחמת העולם השנייה שהה הגרי"ז זצ"ל בבורשא, ושם התאכסן בביתו של נגיד אחד. מכיון שהרב הקפיד שלא לאכול 'חדש', הביא עמו כמה ככרות לחם, שאין עליהם חשש 'חדש', כדי שיהיה לו מה לאכול בינתיים.

כבר הגיעו עשרת ימי תשובה, והמלחמה כבר היתה בעיצומה. העיר וורשא היתה נתונה במבול של הפצצות מן האויר מידי הגרמנים ימ"ש. כאשר נכנסה הרבנית לחדרו של הרב זצ"ל, ראתה

ומלבושיו, תיכף משיב לו בעל הבית: "בואי, אקיים הבטחתי לך, תיכנס לבנין הסמוך ושם תקבל ככל אשר תחפוץ".
העני בתמימותו חשב כי זו הפרוצדורה, עובדים כאן ומקבלים שם, הולך הוא לתומו לבנין הסמוך, וטענתו בפיו: "עבדתי בבנין הסמוך על מנת לקבל כאן מזונות ומלבושים".

מיד הבין בעל הגמ"ח שאכן נפל עני מסכן זה בשכנו הנוכל, בשל טעות בכתובת, ואותו נוכל ניצלו כביכול שעל מנת כן יקבל כאן את מזונו ומלבושו שהיה מקבלם חנם אילו היה מגיע ישר לכתובת הנכונה.

והנמשל הוא, האדם נצרך למזון ומלבוש ולייתר צרכיו, פוגש הוא ביצר הרע והלה מציע לו "להשתדל", "בלא השתדלות תמות ברעב!" צריך להשקיע גוף וראש בעולם הזה והגם שלפעמים באה השקעה זו על חשבון תורה ותפילה או יתר מצוות, ולאחר שעמל ועבד, שולחו יצר הרע לקבל מחייתו מאת ה"פותח את ידך ומשביע לך חי רצון..." שהרי, וכי ליצר יש לו חיים ומזון ליתן לאדם? הרי הוא מקור המוות והרע! נמצא האדם נגרר לפיתוי הבטחת מזונו מיצרו הרע כשלמעשה שולח הוא אותו לקבל את מזונו מאותו מקור שהיה נותן לו את פרנסתו וגם יתר ברווח וכבוד אילו לא היה טורח על חשבון תורתו ותפילתו. (טעם הצבי)

איך נבון וחכם כמוך (מא. לט)

חכמתו של יוסף נשאה חן בעיני פרעה ובעבורה הוא התמנה למושל בכל ארץ מצרים. החכמה והפקחות הן אחת מן התכונות היסודיות של כל מושל ומנהיג, הנדרש לעתים להכריע ולפסוק, כאשר המציאות אינה ברורה לפניו כלל וכלל.

בספר מורשת אבות מסופר שרבי דב בעריש מייזליס המונה המהרד"ם, נמנה בין פוסקי דורו. לא אחת ולא שתיים נשאל בנושאים שהסעירו בשעתם את כל גדולי הדור, כשהכל חפצים לשמוע גם דעתו השקולה, המלאה פקחות ודעת תורה. בעיירות ישראל בפולין הילכו עד לתקופת מלחמת העולם השנייה סיפורים ועובדות על אהבתו לעמו ועל חכמתו ופקחותו בישובו על מדין.

פעם אחת התיצבו לפניו מלמד עני ובעל מלון עשיר לדין תורה. המלמד טען כי הזדמן למלון בערב שבת והפקיד את צרור כספו אצל הנתבע. הלה, יהודי בעל צורה, הכחיש את הסיפור מכל וכל. שאל המהרד"ם את בעל המלון, הנתבע, אם יהיה מוכן להשבע על טענתו, והלה השיב בחיוב.

בתוך כך גלגל המהרד"ם עמו שיחה על דא ועל הא. והנה הבחין בשעון זהב יפה המשתלשל מכיסו של העשיר. המהרד"ם גילה התענינות גוברת והולכת בשעון היפה והוא בקש ממנו את הרושתי להתבונן בו מקרוב. הלה הושיט את השעון למהרד"ם, אשר אמר: "שעון יפה כזה, ברצוני להראות לזוגתי. האם כבודו מסכים?" "בוודאי", השיב העשיר מתוך הנאה גלויה.

המהרד"ם נכנס לחדר אשתו, נתן בידה את השעון וצוה עליה לגשת מיד אל אשת בעל המלון ולבקש ממנה את הפקדון, שהפקיד אצלה המלמד העני, וכראיה שאכן, בעלה שלח אותה, תציג את השעון המהודר שבידה. הרבנית עשתה כמצוותו, ולאחר שהות קצרה חזרה עם פקדונו של העני, ופני העשיר המוכבד - חפו. "אבל", הזהירו המהרד"ם, "אל תצעק עליה, שכן אצטרך להזמין אותך פעם נוספת לבית הדין!"...

סיפור נוסף המראה את חכמתו ארע לשתי נשים, אשר הביאו את כביסתן אל אחת הכובסות בעיר. והנה מתה הכובסת, ויורשיה לא ידעו למה שייכת הכביסה. "כולה שלי!" טענה אחת הנשים, ואילו לשניה טענה לעומתה: "חצייה שלי!" החליטו היורשים להביא דין זה בפני המהרד"ם, אשר שמע את טענות הנשים, ושלחן לביתן עד למחרת היום.

כשיצאו, ביקש מבני ביתו שיוסיפו כבסים משלהם לערימת המריבה, המונחת בביתו. למחרת, כאשר הופיעו הנשים, פנה אל זו שטענה "כולה שלי", ואמר: "הסתכלי עוד פעם, האם באמת כל הכביסה שלך?" האשה עשתה עצמה כבודקת את ערימת הכביסה והכריזה בביטחון: "הכל שלי!"

הרב פנה לשניה ושאלה: "האם תוכלי למיין ולהפריד בין מה ששייך לך ובין מה שאינו שלך?" זו, אכן, מיינה כראוי ושמה בצד את הכבסים של חברתה ואת הכבסים שהוסיפו בני משפחת

המהרד"ם... השניה נבוכה כשנודע לה שהרב הערים עליה, וקבלה בהכנעה את נזיפתו ואת דרישתו להסתפק במה ששייך לה... (ומתוך האור)

יילבש אותנו בגדי שש (מא. מב)

יוסף משלו נתנו לו וכו' גוף שלא דבק בעבירה - יילבש אותנו בגדי שש' וכו' (בראשית רבה פרשה צ' מא-מג) מידותיו של הקב"ה הם 'מידה כנגד מידה', ו'במידה שאדם מודד - בה מודדין לו'.

מספר הרב יחיאל מיכל שטרן שליט"א רב שכונת עזרת תורה בירושלים סיפור מופלא שחווה על בשרו: 'המחלה' - ר"ל - נתגלתה אצלי במעי הגס, ומצבי הרפואי היה נחשב קשה. הרופאים היו פסימיים לגבי דרך הטיפול האפשרית, או נכון יותר: הכמעט בלתי אפשרית... שלושה רופאים בכירים, ששמן הולך לפנייהם בתחום, קבעו שעלי לעבור ניתוח מסובך שכנראה יציל את חיי, אך הוסיפו שככל הנראה הוא ישנה לחלוטין את איכות חיי, זאת בשל הצורך לכרות את האיבר הנגוע.

מבחינתי מדובר היה באסון, לא ראיתי עצמי מנהל חיים תקינים לאחר הניתוח. מאידך, היתה חובה מוחלטת לעבור את הניתוח, שכן בלעדיו לא יכולתי להמשיך לחיות. כשהבנתי שאין ברירה,

קבעתי תור לניתוח, וככל שהתקרב המועד, המתח בקרבי הלך וגבר. חששתי מאד מהתוצאות, ולא לחינם... והנה, לביל שבת האחרון שלפני הניתוח, חלמתי חלום מפתיע בו הופיע אדם שהפעם האחרונה שנפגשנו היתה 42 שנה קודם לכן...

במה דברים אמורים? באותם שנים, נהגתי ללכת לבקר קשישים גלמודים בבתי אבות שהיו באותה עת בירושלים. הייתי מקורב מאד לצדיק הגאון הנודע רבי אריה לוי זצ"ל, שהתפרסם גם במעשי החסד הנדירים שלו, ממנו ראיתי וכך עשיתי.

באחד הימים הבחנתי בקשיש שיושב על מקומו כשהוא סובל וכאוב. פניתי אליו ושאלתי האם אוכל לסייע לו. הוא השיב בשלילה. התעקשתי בכל זאת: "מה כואב לך?" הוא השיב בקול רפה שיש לו בעיות חמורות במעייהם וכל גופו כואב בשל כך.

ניגשתי לאחותו שהייתה במקום ואמרתי: "יושב אצלכם אדם שנאנק בייסורים איומים ואינכם עושים עימו דבר?". האחות השיבה שמדובר

בבעיה מסובכת שרק בית חולים יכול לטפל בה, והטיפול כרוך בעלות כספית גבוהה, ואין זה מאחריות בית האבות.

החלטתי לעשות מעשה. הזמנתי אמבולנס ולקחתי את הקשיש המיוסר לבית החולים. הרופאים טיפלו בו, ויום למחרת כבר יכול היה לחזור לבית האבות.

לפני שיצאנו מבית החולים ניגש אליי הרופא ואמר לי שאם היו מחכים עוד יום אחד, ליבו של החולה היה נפגע והטיפול כבר היה מאוחר מידי... באותם ימים הייתי אברך כולל וקיבלתי מלגה של 500 לירות לחודש. האמבולנס והטיפול הרפואי עלו 300 לירות! ובית האבות כמוכן לא הסכים לממן זאת. באותו חודש הסתפקתי למחייתי עם 200 לירות בלבד.

חלפו מספר שבועות. בכל פעם שבקרתי את הקשיש, הוא היה מודה לי מעומק ליבו על החסד הגדול שעשיתי עימו. באחד הביקורים הבחנתי שוב שהוא גונח ומתייסר. הבנתי שהבעיה חזרה על עצמה. שוב הזמנתי אמבולנס, הבאתי אותו לבית החולים ושילמתי על כל ההוצאות. הדבר חזר על עצמו כחמש עד שש פעמים, כשבאותם פעמים אנו חיים בדוחק בשארית המלגה שנותרת לקיום החודשי.

חלפו 42 שנה מאז, ואני שכחתי לחלוטין מאותו מעשה חסד רחוק. אך הנה, אותו האיש מגיע בחלומי ואומר לי: "נודעה לי הצרה שבה אתה מצוי בימים אלו. באתי לפני בית דין של מעלה ואמרתי להם: 'איך יתכן שאדם שעשה עימי חסד של אמת והיטיב עימי בחולי מעיים ינזק, חלילה, באותו איבר?' בית דין של מעלה קיבלו את דבריי, ובאתי לבשר לך שתכנס לניתוח ותצא ממנו בשלום מבלי שחייך ישתנו!"

האיש הסתלק ואני התעוררתי. זכרתי היטב את החלום וחשתי שמדובר בחלום אמת. מאותו הרגע ירדה עלי שלווה ברוכה. הילדים שבאו אלי שעות אחדות לאחר מכן מצאו אבא שונה

